

Pana sa auda la radio o emisiune in limba romana, prin anii '90, nici macar nu stiau ca, undeva, la 200 de kilometri departare, exista o tara si un neam care vorbeste limba lor * Numai ca niciunul dintre cei 1600 de volohi din Poroscovo nu a fost pana acum in Romania si ei nici macar nu stiau unde e situata tara noastra.

Expeditie istorica! Volohii din Poroscovo, care isi cunosteau limba si tara doar printr-un radio cu tranzistori si din povestile putinelor delegatii romanesti, care au ajuns la poalele Carpatilor Padurosi, s-au intors acasa, in Patria-Mama. Pana saptamana trecuta, volohii nu stiau nici macar din poze cum arata Romania si nici nu-si imaginau ca se afla la doar 200 de kilometri de ea.

Din 2008, dupa ce GAZETA de Maramures si presedintele Uniunii Interregionale a Romanilor din Ucraina „Dacia” au ajuns la Poroscovo, ciudata comunitate de „volohi” a ajuns cunoscuta in toata tara si nu numai. Cei 1600 de romani, porecliti „volohi” traiesc la limita saraciei si vorbesc un dialect al limbii romane vechi. Romanii de la poalele Carpatilor Padurosi, de la vechea granita a Comitatului Maramuresului nu sunt pomeniti in niciun document istoric si nimeni nu stie cu certitudine cum au ajuns acolo. Totusi, inexplicabil, si-au pastrat limba si traditiile veacuri bune, fara scoala si fara bi-serica. Autoritatile ucrainene nu-i recunosc ca si minoritate etnica, iar consatenii ii numesc cand „volohi”, cand „tigani albi”. Pana in 2008, volohii din Poroscovo n-au avut niciun contact, nici cu comunitatile de romani din dreapta Tisei. Se spune ca, pana in anii '90, nici macar nu au stiut ca sunt romani, pana cand au fost vizitati de o delegatie. Atunci, volohii din Poroscovo s-au identificat cu limba pe care o auzeau la un radio cu tranzistori. Ascultau postul „Radio Romania Actualitati”. Tot atunci, au aflat ca exista un neam care vorbeste aceeasi limba ca si ei si ca, undeva, peste granita, se afla Tara-Mama. Numai nimeni din sat si nici din satele din jur nu a vazut Romania nici macar in poze. Nu stiu nici unde e situata pe harta, nici ce istorie, nici cati „frati” traiesc aici.

Din cauza saraciei, in perioada de glorie a URSS, cei mai multi plecau cu tot cu copii „la strica” in Kazakhstan. Asa ca putini au invatat scoala, dar si aceea in ucrainiana, pentru ca in satul lor n-a functionat niciodata o scoala cu predare in limba romana. Nimeni din sat nu stie sa scrie sau sa citeasca in limba romana, au deprins limba stramoseasca doar din familie. Cei mai multi „volohi” au de la 5 „coconi” in sus, pana la 10, 12, 14. Astfel ca Poroscovo e un fel de sat al copiilor. Din 1600 de suflete, 1300 sunt minori. Iar in vreme de vara, localitatea arata ca-n razboi: acasa gasesti doar copii mici, batrani si femei. Barbatii pleaca sa munceasca, ba pe santier, ba in agricultura. Anul acesta, peste 300 de volohi au plecat la muncile campului. Li s-a amenajat „un saivan” in camp, unde dorm, si au luat cu ei o bucatareasa din sat care le face de mancare. Dar Vasile Horvat „bdiraul” (primarul neoficial) al volohilor din Poroscovo spune ca banii, si asa putini, se duc in cateva zile, dupa care iar urmeaza foametea. Cele mai multe case din Poroscovo sunt din chirpici si au una-doua camere. Iar intr-o astfel de locuinta traiesc chiar si 30 de persoane. In aceste conditii, nu e de mirare ca satul are putini batrani. Cei care traiesc pana in jurul varstei de 70 de ani sunt considerati longevivi. Satul mai are o particularitate ciudata: aici n-au avut niciodata divorturi. Si nici nu i-a trecut cuiva prin cap ca ar putea apela la divort. Tinerii isi aleg de obicei parteneri tot din comunitatea romaneasca, sau din satele romanesti din jur. Daca se plac, „fug” impreuna 2-3 saptamani in imprejurimi, iar cand se intorc stiu ca parintii nu se mai pot impotrivi casniciei lor. Asa ca, in curte, se organizeaza o petrecere ca la carte. Dupa aceea, cuplurile raman impreuna pana la moarte. Si chiar si dincolo de ea, pentru ca nici vaduvii sau vaduvele nu se mai recasatoresc chiar daca isi pierd sotul in tinerețe. Laci Bdiraul spune ca fratele sau a murit la putin peste 20 de ani, dar cumnata sa nu s-a mai recasatorit, desi a fost indemnata de rude sa-si gaseasca un barbat care sa o ajute sa-si creasca copiii. Vaduvele raman, impreuna cu copiii, in casa sotului, dar nu se mai casatoresc, din respect pentru amintirea celui decedat.

O alta ciudatenie a volohilor sunt lingurile de lemn si „trocile” (coveti, n.red) pentru slanina. Cine nu stie face linguri ori troci nu e roman la Poroscovo. Vasile Horvat spune insa ca cei mai celebri lingurari traiesc in alte sate cu comunitati masive de „volohi”: Vasnita si Obova. De altfel, romanii din Poroscovo se „cearta” cu vecinii lor pe limba romana: „noi zicem de exemplu o cazut in sant. Ei zic ca-i corect o picat in arac”.

Dupa vizita GAZETEI in zona, impreuna cu Ion Botos, a fost infiintata o fi-liala a „Daciei” la Poroscovo, a carui presedinte a fost numit Vasile. Tot de atunci, diferiti specialisti, studenti, cercetatori, ziaristi au inceput sa se intereseze de volohii din Poroscovo. Numai in ultimii doi ani, comunitatea a fost vizitata de vreo 4-5 delegatii romanesti: cercetatori, studenti care au adus donatii, istorici etc. De atunci, Laci „bdiraul” spune ca „volohii” au deprins mai bine limba romana si parca sunt priviti cu alti ochi de consatenii ucraineni. Acum nu-i mai numesc „tigani albani sau magrauni”, au vazut ca intr-adevarat au „frati” undeva peste granita si ca fac parte

dintr-un neam: „Nu mai suntem ai nimanui. Si am vazut ca ne cauta oameni invatati. Noi asa am fost ca si un copil mic ce s-a pierdut, care nu stia pe nimeni. Pana acum eram niste sarantoci, dar acum am crescut in ochii celorlalti. Pana acum se uitau la noi ca la niste amarati, dar acum daca ne calca pragul niste domni sunt si ei mai atenti, vad ca suntem si noi ai cuiva important.” In urma cu cateva saptamani, Ion Botos a pregatit terenul si documentele pentru ca Vasile si sotia sa Maria sa viziteze pentru prima data Romania. Asa ca, la mijlocul saptamanii trecute, primii vo-lohi de la poalele Carpatilor Padurosi s-au intors acasa, in patria mama. De la trecerea Podului Istoric, la vizita in Sighet, la Biblioteca Judeteana „Petre Dulfu” sau intalnirea cu prefectul judetului si presedintele Consiliului Judetean, familia Horvat a savurat fiecare moment cu emotie. Ion Botos spune ca cei doi au studiat cu atentie pana si firele de iarba si ca s-au emotionat pana la lacrimi vazand maramuresenii si Maramuresul, pe care il catalogheaza drept un „rai”.

In urma promisiunilor facute de autoritatile judetene, in vara, ar putea ajunge in Maramures inca un grup de volohi: 20 de copii care vor avea ocazia sa viziteze, timp de doua saptamani, judetul si sa invete limba romana. Daca „volohii” nu vor fi uitati, ori folositi doar ca si capital de imagine, la fel ca alti romani, doi sau trei tineri ar putea ajunge sa invete in Maramures, pentru ca volohii din Poroscovo sa aiba, in sfarsit, un invatator roman.

Oricum, Laci si Maria au plecat cu sufletul impacat: au vazut cu ochii lor ca exista, la 200 de kilometri de ei, un popor care vorbeste limba lor, la fel ca si vocea pe care au auzit-o demult la radio. Si ca, undeva, dupa ce treci peste un pod vechi, din lemn, ajungi in Romania. Iar de acum, nimeni nu-i va putea cataloga in niciun fel, pentru ca ei stiu cine sunt si carui neam apartin.

Descoperire istorica Lector universitar doctor Ilie Gherhes a spus ca: „Este realmente un moment istoric. Din pacate pentru noi nu suntem prea constienti. Noi ne-am cam obisnuit cu oamenii astia si nu constientizam 100% momentul. Iar pentru altii sunt o curiozitate, ca ii plimbam. Important este ca sa descoperi in secolul XXI inca 10 mii de frati ai tai este ceva care din punct de vedere stiintific ai spune ca aproape nu-i adevarat. Iar la randul lor, ei sa-si descopere tara in secolul XXI. Sunt foarte multumit de ce s-a reusit prin intermediul lui Ioan Botos. Nu poate nimeni de acum sa scrie istoria partii de nord a romanismului si sa nu-i mai bage in seama pe volohi!”

Reporter: Pentru prima data, volohii din Ucraina au venit „acasa”, in Romania. Cine sunt? Ce putem face pentru ei? Teodor Ardelean: Situatia acestor volohi este de-a dreptul dramatica. Ei sunt rasfirati, dupa unii in cinci, dupa altii in unsprezece sate in zona Carpatilor Padurosi. Este foarte clar ca ei sunt romani. E discutabila originea lor. Sunt mai multi care s-au interesat de volohi si asa au inceput sa apara informatii. Volohii vorbesc o romana arhaica. De altfel, maramuresenii din dreapta Tisei, in drumurile lor prin paduri pentru a aduce lemne, au ajuns si in aceste sate cu volohi. Ei au povestit acasa ca au gasit aceasta populatie ce vorbeste o romana mai stalcita ca cea vorbita de ei. Este foarte clar ca acolo este o zona romaneasca veche, de multe sute de ani, probabil din secolele XIV-XV. Fie sunt urmasii unor foste regimente de granicieri ce pazeau acea parte de Imperiu, fie sunt urmasii unor fosti ciobani. Se stie ca ciobanii romani au ajuns chiar mai departe, in Bhoemia, in Polonia si chiar se speculeaza ca pana si in arborele genealogic al fostului Papa Ioan Paul al II-lea (Karol Wojtyla) ar fi fost o radacina vlaha. Rep.: Mai mult decat interesant, dar cine ne-a spus romani? T.A.: Inainte a fi numiti noi romanii, romani, noua alte neamuri (noi pe noi nu ne-am botezat niciodata) ne-au spus vlahi sau vlasi. In jurul acestui cuvânt s-a brodat, in decursul timpului, denumirea romanilor din regiunile aflate pe teritoriul altor tari. De aceea in Serbia si Bulgaria vorbim nu de romanii din Timoc, ci de vlahii din Timocul sarbesc sau din Timocul bulgaresc. Este politica! Autoritatile respective nu vor sa ii recunoasca de romani ci vor sa ii aiba ca o minoritate care sa nu puna probleme la incidenta problemelor cu statul vecin, Romania. Si in Ucraina este la fel. Acesti volohi sunt in jur de 10-11.000 de suflete. Sunt numerosi si creste numarul lor in satele in care stau. Familiile lor au multi copii. Ei spun ca sunt volohi-romani, dar sunt de fapt romani.

Rep.: Care este cea mai mare problema a acestei comunitati romanesti, atipica, din Ucraina? T.A.: Sunt foarte saraci. Locuiesc in niste sate la margine de regiune, acolo unde viata este foarte grea. Pe vremuri peregrinau pana in Kazakhstan, la lucru. Plecau sot-sotie sa castige bani, iar copiii erau crescuti de bunici. Ei au dus-o greu si in perioada Imperiului sovietic si o duc destul de greu si acum. Trebuie sa ii ajutam. Vor o Asociatie, dar birocratia este uriasa in Ucraina, mai ales pentru astfel de Asociatii. La ultimul recensamant din tara vecina, ei toti s-au declarat romani, sau volohi-romani, dar nici unul nu a fost inregistrat ca roman. Anul viitor va avea loc recensamantul la care speram sa se indrepte aceasta greseala. Marea dorinta a volohilor este sa aiba o Scoala romaneasca si probabil ca printre primele ajutoare pe care le vom oferi vor fi Abecedare pentru ca pruncii lor sa invete romana, asa mai in joaca. Apoi, vom trimite carti usoare, cu multe desene, ca sa deprinda singuri cam cum ar arata in oglinda imaginii, cuvintele romanesti. Copiii de volohi vorbesc numai in romana, si la sapte ani, cand merg la scolile ucrainene, au probleme de intelegere. De aceea sunt priviti cu o oarecare dusmanie de oficialii care considera ca prin aceasta omisiune ei creeaza probleme. Nu se pot intelege cu ei. Speram ca in scurt timp sa rezolvam problema Scolii.

Rep.: Care este importanta descoperii volohilor?

T.A.: Este un moment istoric. Neamul romanesc isi cauta prin secolul XIX alti frati, adica aromanii, machedonii, istroromanii, meglenoromanii. Acele vremuri au trecut, iar acum, in secolul XXI, s-a descoperit o noua populatie despre care nu stie nimeni din Academie, despre care nu stie nimeni din lumea culta a cercetatorilor.

„Nu mai suntem ai nimanui. Si au vazut ca ne cauta oameni invatati. Noi asa am fost ca si un copil mic ce s-a pierdut, care nu stia pe nimeni. Pana acum eram niste sarantoci, dar acum am crescut in ochii celorlalti. Pana acum se uitau la noi ca la niste amarati, dar acum daca ne calca pragul niste domni sunt si ei mai atenti, vad ca suntem si noi ai cuiva important.”

Autori: Ioana LUCACEL & Nicolae TEREMTUS

SURSA: [Gazeta de Maramures](#)